

Bojan Ravbar

EUHARISTIJA, ŽRTVA BOŽJEG NARODA

Uvod

Izvanredno je važno da i mi svećenici produbimo svoje gledanje na kraljevsko svećeništvo vjernika, jer su i svećenici najprije sveti narod Božji. Tek na tom saznanju možemo razumjeti i ministerijalno svećeništvo. Osim toga, to je temeljni kamen pravog odnosa svećenika prema vjernicima laicima i prema njihovu mjestu u Crkvi.

Euharistija je danas u središtu zanimanja kršćana. Ona je uvijek bila središte Crkve, njezina najdraža tajna. Stoga je bilo potrebno posvetiti joj jedan čitav tečaj da bismo je osvijetlili sa svih strana. Ovdje želimo promotriti Euharistiju kao događaj koji pripada ne samo nekoj skupini u Crkvi, ne samo nekim odabranicima, nego svima. Ovo je izlaganje namijenjeno ne toliko svećenicima koliko vjernicima, koji su također važni sudionici u misnoj žrtvi, koja je Kristovom voljom postala žrtva Božjega naroda.

Često se naime mi svećenici, kojima su povjerene Božje tajne, vladamo ponešto čudno: kao da mi imamo monopol nad svim zbivanjem u povijesti spasenja, a u stvari smo samo službenici kojima je Gospodin povjerio sve, čak i sebe samoga, za život svijeta. I baš je zbog toga, čini mi se, potreban neprestani odgoj nas samih. Trebamo se često pitati: koji je naš pravi stav, koje su naše dužnosti, kakav odnos trebamo zauzeti da doista budemo vrijedni službenici Gospodina i Božjega naroda?

U ovo naše tako otvoreno doba, kad su pali mnogi tabui, kad mnogi često idu i preko granica svojih kompetencija, trebamo Euharistiji dati pravo mjesto. Pošto se euharistijsko zbivanje prenosi iz svetišta i u intimni krug obitelji, pred istom tajnom vjere stoje kako svećenik tako i liječnik, majka, učenik, radnik, činovnik, socijalni radnik, student, umirovljenik... Svatko sa svojim iskustvom, svatko u svojoj situaciji. Upravo zato bi bilo poželjno da svatko produbi svoju odgovornost, da postane svjesniji zadatka koji mu povjerava sam Gospodin.

U ovom razmišljanju zaustavit ćemo se kod dviju realnosti. Najprije ćemo govoriti o svećeništvu vjernika, a zatim o Kristovoj žrtvi, koja je ujedno i žrtva Božjega naroda.

I. OPĆE SVEĆENIŠTVO VJERNIKA

1. Opće svećeništvo vjernika u tekstovima Novog zavjeta

Isus je svojim dolaskom unio temeljnu promjenu u odnose čovjeka s Bogom. Prije Krista ti su odnosi dolazili do izražaja poglavito u znakovima koji su ujedno bili i slika obećanja budućih stvarnosti. Odnosi čovjeka s Bogom u Isusu postaju stvarnost koja se proživljava u unutrašnjosti, neovisno od znakova. Isus je htio naglasiti razliku između svećeništva Starog zavjeta i svoga svećeništva, stoga se i nije identificirao sa svećenicima svoga naroda. Punim komuniciranjem Božjeg života čovjeku u Kristu Bog se u potpunosti objavljuje i proslavljuje. Ali u Kristu i čovjek postaje novo stvorenje koje proslavljuje Boga. U tome i jest bit novozavjetnog kulta. Čovjek postaje slavom Božjom: »Gloria Dei homo vivens« (sv. Irenej).

Svi mi živimo od Isusova misterija, od Isusova života i djela, po čemu postajemo, kao i Krist, slava Božja.

U tom svjetlu moramo promatrati narav svećeništva Božjega naroda. U dogmatskoj konstituciji »Lumen gentium« (br. 10) II. vat. sabor jasno razlikuje dva oblika svećeništva: »opće svećeništvo vjernika« i »ministerijalno ili hijerarhijsko svećeništvo«. Time je Sabor naglasio da nisu dionici Kristova svećeništva samo prezbiteri već da i vjernici spadaju u »kraljevsko svećeništvo i sveti narod«. Dionštvo vjernika u Kristovu svećeništvu Sabor je nazvao »općim«, da bi time objasnio kako pripada svim kršćanima, za razliku od onoga koje pripada samo prezbiterima.

Unatoč toj izjavi valjda je danas malo onih koji su upoznati s »općim svećeništvom vjernika«, kako među svećenicima tako navlastito među vjernicima. A upravo se tu krije dogmatski temelj za laičku duhovnost.

O svećeništvu vjernika govori se u prvoj Petrovoj poslanici i u Otkrivenju. U poslanicama sv. Pavla Rimljanima i Filipljanima, te u poslanici Hebrejima, govori se o kulturnim dužnostima vjernika, ali ih se ne naziva »svećenici« niti im se pridijeva »svećeništvo«. Osim toga, u novozavjetnim tekstovima ne naziva se »svećenik« (hieréus) onaj kojega danas nazivamo tim imenom. Svećenici se redovito nazivaju »prezbiteri«. Za Novi zavjet svećenici su Isus i kršćani. U poslanici Hebrejima Isusa se naziva »veliki svećenik naše vjere« (Heb 3,1). O kršćanima kao svećenicima govori Otkrivenje. Za njih je tu rečeno da ih je Krist učinio »kraljevstvom svećenika« za našega Boga (5,10). Petar međutim ne govori o svećenicima nego o svećeništvu kršćana nazivajući ih »kraljevsko svećeništvo (1 Pt 2,9).

Što znači riječ svećenik kad se odnosi na Krista, to nam je jasno. Ali nam možda nije tako jasno što ta riječ znači kad se primjenjuje na kršćane.

Izraz »kraljevsko svećeništvo« Petar je uzeo iz knjige Izlaska. Tu se govori kako je Bog pozvao Mojsija na Sinaj i naredio mu da kaže narodu: »Vi ste vidjeli što sam učinio Egipćanima: kako sam vas nosio na orlovskim krilima i k sebi vas doveo. Stoga, budete li mi se vjerno pokoravali i držali moj Savez, vi ćete mi biti predraga svojina — ta moj je sav svijet! — vi ćete mi biti kraljevstvo svećenikâ, narod svet. Tim riječima oslovi Izraelce« (Izl 19,4-6). Uzevši taj odlomak, Petar stavlja poseban naglasak ne toliko na riječ »kraljevstvo« koliko na riječ »svećeništvo« (hieráteuma), što znači »tijelo svećenika«, »narod svećenički«.

Ovdje nas zanima, što Petar razumijeva pod tom riječi. Većina egzegeta misli da je sv. Petar htio »poduhoviti« pojam svećeništva koje je pripadalo Hebrejima, te kršćanima predstaviti ideal duhovnog kulta, koji se sastoji ne u žrtvovanju životinja nego u prikazanju samog sebe Bogu kao »duhovnu žrtvu, ugodnu Bogu«. Kršćani bi dakle bili »svećenici« te duhovne »žrtve«. Kao takvi oni predstavljaju pojam »duhovne žrtve« u smislu sv. Pavla koji u poslanici Rimljanima zaklinje kršćane da prinesu sebe kao žrtvu živu, svetu i ugodnu Bogu, a to je, prema sv. Pavlu, »duhovno bogoštovlje« (Rim 12,1). Na tu duhovnu žrtvu misli i autor poslanice Hebrejima: »Po Isusu, dakle, uvijek prinosimo Bogu žrtvu hvale, to jest plod usana koje hvalom slave njegovo ime! Ne zaboravljajte dobro činiti i dijeliti svoja dobra s drugima, jer se takvim žrtvama ugađa Bogu« (Heb 13,15-16). Iz toga Y. Congar zaključuje da se bogoštovlje, žrtve vjernika i svećeništvo koji tome odgovaraju, bitno svodi na svet život, koji se odražava u molitvi, pravednosti, dobročinstvu, milosrđu, apostolatu. Žrtve i svećeništvo vjernika su dakle duhovne naravi, premda se ne isključuje i povezanost s liturgijskom žrtvom Crkve.

Ima međutim i jedan manji dio egzegeta koji misle da se izrazom »duhovne žrtve« u poslanici Rimljanima aludira na Euharistiju i da je stoga svećeništvo kršćana u tijesnoj povezanosti s euharistijskim kultom. Ovi egzegeti opravdavaju to svoje tumačenje duhom čitave prve Petrove poslanice, gdje se govori i o »duhovnom hramu«, koji nije metaforičan već realan pojam, jer je djelo Duha Svetoga. Tome hramu odgovara »duhovna žrtva«, koja je realna, kao što je realna i Euharistija. U Petrovom duhu to »duhovno bogoštovlje« nije nešto što pripada pojedinim kršćanima, kao kod Pavla, nego čitavome kršćanskom narodu kao takvom. Sv. Petar naime ne govori o »svećenicima« nego o »svećeništvu« (hieráteuma). Govor je o zajedničkom bogoštovlju koje zahtijeva istinsku žrtvenu liturgiju, kojoj je Krist svećenik. Petar naime piše da kršćanska zajednica, kao »sveto svećeništvo«, prikazuje duhovne žrtve, Bogu ugodne, »po Isusu Kristu«.

Dok se u 1 Pt govori o »kraljevskom svećeništvu«, u Otkrivenju je pak govor o »kraljevstvu i svećenicima«: »Njemu, koji nas ljubi i koji nas je otkupio od grijeha svojom krvlju i učinio nas *kraljevstvom sveće-*

nika za Boga, svoga Oca — njemu slava i vlast u vijeke vjekova« (Otk 1,5-6). »... jer si bio zaklan i svojom krvi iskupio Bogu ljude od svakog plemena, jezika, puka i naroda, i učinio ih za našega Boga *kraljevstvom svećenika* (basiléian kai hieréis) i oni će kraljevati na zemlji« (Otk 5,9-10). »Blažen i svet tko je dionik ovoga prvog uskrsnuća! Nad ovima druga smrt nema vlasti, nego će biti *svećenici Božji* i Kristovi i s njime će kraljevati tisuću godina« (Otk 20,6).

I u tim je tekstovima naglašeno kraljevstvo i svećeništvo kršćana, premda se tu govori u eshatološkom značenju. Mi pak po vjeri znamo da su eshatološke stvarnosti, koje će se u svoj punini objaviti na svršetku vremena, već prisutne i djelotvorne u povijesti. Stoga možemo reći da kršćani već sada imaju »kraljevsko« i »svećeničko« dostojanstvo, koje im posreduje Krist, »Kralj kraljeva i Gospodar gospodara« (Otk 19,16).

Prva Petrova poslanica i Otkrivenje jedini su novozavjetni tekstovi koji kršćanima izričito pripisiju svećenički značaj. Drugi tekstovi govore o »bogoštovlju« kršćana. Tako sv. Pavao ocrtava život kršćana s riječima »latreúein« (davati čast Bogu bogoštovljem) i »latreía« (žrtveno bogoštovlje): »Obrezani smo mi koji uz poticaj Duha Božjega vršimo bogoslužje« (Fil 3,3). Pavao još jasnije to ističe u poslanici Rimljanima (12,1), gdje zaklinje da prinosom vlastitih tjelesa, kao žive žrtve, svete i Bogu ugodne, Bogu iskažemo bogoštovlje (latreían) koje pristoji kršćanima. Za sv. Pavla »duhovno bogoštovlje« jest život kršćana »proživljan u Duhu Svetom«. Prema tome, kršćani su svećenici jer prinose Bogu bogoštovlje.

Ovdje se moramo upitati, kako treba shvatiti to svećeništvo: doslovno ili metaforički? Prema Pavlovim tekstovima, žrtva, koja se sastoji u prinošenju vlastitoga tijela, ne predstavlja liturgijsko-sakramentalno svećeništvo, a niti samo metaforičko. Prinošenje sebe Bogu, iako je »duhovno«, ono je ipak »realno«. Stoga bi se svećeništvo vjernika prema Pavlu moglo nazvati »duhovnim«, ali u smislu realnosti a ne u smislu neke slike ili metafore. Ta realnost nije ni sakramentalna, ni liturgijska, već duhovna.

O duhovnom svećeništvu govori i poslanica Hebrejima, kako smo već spomenuli: »Po Isusu, dakle, uvijek prinosimo Bogu žrtvu hvale, to jest plod usana, koje hvalom slave njegovo ime! Ne zaboravljajte dobro činiti i dijeliti svoja dobra s drugima, jer se takvim žrtvama ugađa Bogu!« (Heb 13,15-16). Stoga neki egzegeti smatraju da se, prema Pavlu i poslanici Hebrejima, duhovne žrtve sastoje u prinošenju Bogu molitve, u dobročinstvima i zajedništvu dobara. Drugi su međutim mišljenja da su kršćani, koji zajednički prinose »žrtvu hvale«, svećenici u smislu aktivnog sudjelovanja u euharistijskoj žrtvi.

Svakako, iz gore navedenih tekstova Novoga zavjeta sa sigurnošću možemo zaključiti da postoji svećeništvo koje je zajedničko svima vjernicima. Ne može se pak s istom sigurnošću ustvrditi njegova narav, tj. da li je to svećeništvo u povezanosti s euharistijskom žrtvom ili je

ono samo »duhovno« svećeništvo, premda je »realno« a ne metaforičko. Samo s nekom vjerojatnošću možemo tvrditi da se u 1 Pt i u Heb govori o svećeništvu vjernika u povezanosti s Euharistijom.

Ipak su, prema Novom zavjetu, krst i Euharistija tijesno povezani. Ako gore navedeni tekstovi tijesno povezuju svećeništvo s krštenjem, onda ga implicite povezuju i s Euharistijom. Istina je pak da kršćani mogu sebe prinositi Bogu kao »duhovno bogoštovlje«, jer se Krist prikazuje u Euharistiji. Budući da oni prinosе Kristovu žrtvu, prinosе i sebe s njom. Euharistijska Kristova žrtva nije samo model nego i izvor žrtve kršćana. Ona omogućava sebe prikazati Bogu kao duhovnu i Bogu ugodnu žrtvu.

2. Opće svećeništvo vjernika u tradiciji Crkve

Dok Novi zavjet oskudijeva tekstovima s obzirom na opće svećeništvo vjernika, crkvena tradicija time obiluje. Nema skoro nijednog oca ili teologa koji ne bi o tome govorio. Neki su se čak tim pitanjem dugo i sistematski bavili, kao npr. sv. Augustin u drevnim vremenima, Rupert iz Deutza u srednjem vijeku i Kornelije a Lapide u doba pro-
tureformacije. Moramo naglasiti da se u tradiciji Crkve opće svećeništvo uvijek jasno razlikuje od ministerijalnog svećeništva. Jedino Tertulijan i Luter stavljaju oba svećeništva u isti plan i tako praktički negiraju ministerijalno svećeništvo. »Jednodušnu suglasnost otaca i teologa nalazimo s obzirom na kraljevsko i proročko svećeništvo vjernika. Ta jednodušnost očituje se u svim vremenima i svim krajevima. Među svjedocima vjere gotovo nema nikoga koji ne bi progovorio o tom pitanju. Najveći crkveni učitelji razmatraju nauku sv. Petra i Otkrivenja« (P. Dabin, *Le Sacerdoce Royal des fideles dans la tradition ancienne et moderne*).

»Kraljevsko svećeništvo«, o kojem govore oci i teolozi, pridijeva se vjernicima kao takvima, bez obzira da li su oni klerici ili ne. Osim toga, ono se ne aplicira samo na zajedništvo vjernika već se pripisuje i svakom pojedincu, iako je aplikacija na zajednicu vjernika češća. Osobito je važno naglasiti činjenicu da oci i teolozi u kraljevskom svećeništvu vjernika ne vide samo neku metaforu ili simbol nego vide i stvarnost. Njima riječ »duhovno« ne znači »metaforičko«, nego im znači stvarnost koja se odnosi na Duha Svetoga.

Mnogi su od njih uvjereni da svećeništvo vjernika proizlazi iz inkorporacije u Krista (sv. Augustin, sv. Grgur Veliki, sv. Beda i Amalarije) i od dioništva na trostrukoj Kristovoj službi: kraljevskoj, svećeničkoj i proročkoj (sv. Ivan Krizostom, sv. Petar Krizolog, sv. Augustin). Ta inkorporacija u Krista, kao i dioništvo na trostrukoj Kristovoj službi, jest stvarnost. Stoga je stvarno i opće svećeništvo vjernika.

Cijela tradicija Crkve smatra da kršćanin po krštenju postaje dionik Kristova svećeništva. Krštenjem se naime postaje Kristov ud pa stoga i dionik Kristove svećeničke, proročke i kraljevske službe. Sv. Augustin kaže: »Sve kršćane zovemo svećenicima, jer su udovi jednoga jedinog Svećenika.« A Krizostom dodaje: »I ti si s krštenjem postao kralj, svećenik i prorok...; svećenik ukoliko si se darovao Bogu i prikazao svoje tijelo i tako bio i sam žrtvovan. U vezi s primanjem svećeništva najstarija tradicija daje posebnu važnost pomazanju krizmom na krštenju. O tome imamo bezbroj svjedočanstava. Origen npr. veli: »Svi oni koji su bili pomazani svetom krizmom, postadoše svećenici, kao što sveti Petar govori čitavoj Crkvi. Vi ste dakle svećenički narod, i stoga se približite oltarima.« Isto kaže i sv. Ambrozije: »Svi su sinovi Crkve svećenici... Pomazani smo naime za sveto svećeništvo, prikazujući same sebe Bogu kao duhovne žrtve.«

Srednji vijek također usvaja tu misao dioništva na Kristovu svećeništvu krsnim pomazanjem. Petar Damiani jasno ističe da smo mi Kristovo tijelo jer smo svi pomazani znamenjem križa. S pravom se nazivamo svećenici, jer smo primili pomazanje krizme (*Reges enim sumus, quia crucis vexillum in fronte portamus. Sacerdotes autem jure dicimur quia chrismatis unctione linimur*). Honorije d' Autun nadodaje: »Uljem i krizmom mažemo krštenike, jer ih uljem pridružujemo Kristovu kraljevstvu, a krizmom njegovu svećeništvu.«

Sv. Toma tumači da se ta »unctio« sastoji u karakteru krsta. Prema njegovu mišljenju, Krist nam je u krstu utisnuo »svoj« karakter, koji je u biti svećenički, i time nas učinio dionicima svoga svećeništva. Stoga svećeništvo vjernika, prema sv. Tomi, proizlazi iz karaktera krsta. Time dolazi na vidjelo »sakramentalni« karakter općeg svećeništva vjernika. To je dakle pravo svećeništvo. Pitanje je pak, da li je to svećeništvo liturgijsko, tj. u kakvom je odnosu s euharistiskom žrtvom, ili je samo duhovno?

O tome u tradiciji postoje dva mišljenja. Većina otaca i teologa stavlja kraljevsko svećeništvo, o kojem govori sv. Petar, u odnos s »duhovnim bogoštovljem«, koje se sastoji u darivanju vlastitog tijela, o čemu govori sv. Pavao.

Drugo pak mišljenje svećeništvo vjernika usko povezuje s misnom žrtvom. Snagom svoga svećeništva vjernici prikazuju ne samo same sebe Bogu tako što zajedno s Kristom postaju jedna »proširena hostija« (Olier) već imaju i pravo zajedno sa svećenikom prikazivati božansku žrtvu, kako to ističe Rimski kanon: »*Vel qui tibi offerunt hoc sacrificium laudis.*« U toj euharistijskoj žrtvi svećeništvo vjernika doseže svoj vrhunac. Sv. Augustin kaže: »Kršćani slave uspomenu žrtve, koju je Krist dovršio, sa svetim darom i s primanjem tijela i krvi Kristove« (*sacrosancta oblatione et participatione corporis et sanguinis Christi*).

U vrijeme reformacije i nakon nje prevladava metaforičko i simboličko gledanje na opće svećeništvo vjernika. Dvije su činjenice pro-

uzrokovale taj preokret: s jedne strane, trebalo je braniti ministerijalno svećeništvo koje su nijekali reformatori; s druge pak strane, izbljedjela je slika Crkve kao hijerarhijski uređene zajednice, sastavljene od klera i laika.

Dok tridentinski koncil — protivno Luteru — brani hijerarhijsko ili ministerijalno svećeništvo u Crkvi (DS 1764-1766), dotle se jasno ne izražava o općem svećeništvu vjernika. U vezi s tim taj koncil kaže: »Ako neko tvrdi da su svi kršćani bez razlike svećenici Novog zavjeta ili da imaju svi jednaku duhovnu vlast, onda to nije ništa drugo nego unositi zbrku u crkvenu hijerarhiju, koja je kao 'uređeni bojni red'« (DS 1767). Time se ne niječe opstojanost općeg svećeništva vjernika nego se ono shvaća više metaforički. U tom smislu govore i teolozi onog vremena, npr. Gaetan (+1534). On piše: »Sveto svećeništvo, o kojem govori sv. Petar, nije svećeništvo u pravom nego samo u metaforičkom smislu. Ono je sredstvo kojim Bogu poklanjamo naša kreposna djela.«

Polemika protiv reformatora dovela je do toga da je realnost općeg svećeništva vjernika potisnuta u sjenu, ali ipak potpuno nije zanijekana. Govorilo se naime o »duhovnom« i »unutarnjem« svećeništvu, da bi se razlikovalo od »hijerarhijskog«.

J. A. Moehler počeo je ponovo produbljivati svijest da je Crkva svećenička zajednica, koja u svojoj cjelokupnosti prinosi Bogu Kristovu žrtvu. Kasniji teolozi inzistiraju na aktivnom sudjelovanju vjernika kod mise. M. de la Taille kaže: »Svaki vjernik, barem habitualno ujedinen s Kristom u Crkvi, upriličuje se Kristu kad prikazuje Bogu jedinu spasonosnu žrtvu. »Ne radi se tu samo o unutarnjoj nakani već o »vlasti« da kršćanin po svećeničkoj službi prikazuje Bogu euharistijsku žrtvu. Time se svećeništvo vjernika povezuje s krštenjem i stavlja na sakramentalnu razinu. Ono se pak izvršava u punoj mjeri u prikazivanju euharistijske žrtve i primanju sv. pričesti, čemu kršćanin žrtvu čitavoga svog života pridružuje kao duhovnu žrtvu.

Opće svećeništvo vjernika još više se povezuje s Euharistijom po nauci o Crkvi kao Mističnom tijelu Kristovu i po liturgiji kao javnom bogoštovlju. Tome su na poseban način doprinijela dva dokumenta crkvenog učiteljstva: enciklika Pija XI. »*Miserentissimus Redemptor*« od 8. 5. 1928. i enciklika pape Pija XII. »*Mediator Dei*« od 20. 11. 1947. U prvom dokumentu Pio XI. ističe da dionici svećeništva i službe prikazivanja žrtve nisu samo oni koje je veliki svećenik Isus Krist odabrao za tu službu već i »cjelokupno mnoštvo kršćana, koje je prvak apostola nazvao 'izabrani rod, kraljevsko svećeništvo', mora prikazivati žrtvu za grijehe svoje i čitavoga roda ljudskog skoro na isti način kao i svaki svećenik...«

Pio XII. pak u enciklici »*Mediator Dei*« naglašava da i vjernici, premda ne posjeduju »svećeničku vlast« niti zajedno sa svećenikom »koncelebriraju« u pravom smislu riječi, ipak prikazuju žrtvu na sebi svojstven način: »Nipošto nije čudno, da su vjernici uzdignuti na takvo

dostojanstvo. S krsnim zdencem naime kršćani postaju općenito udovi Mističnog tijela Krista svećenika, a po karakteru, koji je utisnut u njihovu dušu, oni su izaslanici kod Božjeg kulta te tako na sebi svojstven način dionici su na Kristovu svećeništvu.« Papa je uvjeren da vjernici ne prinose euharistijsku žrtvu »samo po rukama svećenika, nego na neki način i zajedno s njime«. Ipak oni svoje svećeništvo ne izvršuju samo u prinošenju euharistijske žrtve. Naprotiv, njihovo svećeništvo »dolazi do punog učinka..., ako sami sebe prikazuju kao žrtvu«.

Drugi vat. sabor konačno je Crkvu prikazao kao zajednicu Božjega naroda, u kojem nema nikakvih proturječnosti između pojedinih karizmi. Naprotiv, različite službe i karizme dane su pojedincima, da bi se bolje služilo jedinstvu. Koncil je ujedno dao istinski smisao ministerijalnom svećeništvu, te po prvi put u povjesti koncila zacrtao temeljne linije za teologiju općeg svećeništva vjernika.

Osobita je zasluga Koncila što je za svećeništvo vjernika upotrijebio riječ »opće«. To znači da svećeništvo pripada svim kršćanima. Po njemu je čitava Crkva »zajednica svećenika«, »svećenički narod«. Crkva je nositeljica toga svećeničkog karaktera, jer je ona Kristovo tijelo. Riječ »opće«, nadalje, jasno pokazuje da je svećeništvo vjernika drukčije od ministerijalnog svećeništva, ali je i ono realno, a ne samo metaforičko. Prema tome, neovisno je od ministerijalnog svećeništva. Naprotiv, i opće i ministerijalno svećeništvo bitno je povezano s Kristovim svećeništvom. Od te istine treba poći da bismo razumjeli stvarnost svećeništva vjernika.

3. Svako autentično svećeništvo ima udio u Kristovu svećeništvu

Kršćanska objava jasno kaže da je Isus Krist jedini svećenik. Svojom smrću na križu on je dokinuo sve druge žrtve i svaki oblik svećeništva te postao jedinom žrtvom i jedinim svećenikom, koji je sposoban izvršiti službu »posrednika« između Boga i ljudi. Stoga nijedna žrtva i nijedan svećenik nisu ugodni Bogu ako nisu ujedinjeni s Kristom, koji je Žrtva za grijeh čitavoga svijeta, niti tko može biti istinski svećenik ako njegovo svećeništvo nema udjela u Kristovu svećeništvu.

Da bismo mogli to razumjeti, trebamo razmotriti što je Kristovo svećeništvo i koja je vrijednost Kristove žrtve. Kristovo svećeništvo u stvari je posredništvo između Boga i ljudi. Krist je primio svoje svećeništvo utjelovljenjem i darom Duha Svetoga, kojega je Otac dao njegovoj ljudskoj naravi. Svećeništvo se pak sastoji u moći koju ima neka osoba da posreduje između Boga i čovjeka na učinkovit način, tj. da je u mogućnosti prinijeti Bogu darove, molitve, molbe, žrtve, te pribaviti ljudima Božju naklonost i Božje blagoslove. Stoga nitko nije sposoban biti posrednik između Boga i ljudi ako ga Bog sam ne učini takvim. Nitko naime ne može prisiliti Boga da on daje svoju milost budući da on to slobodno daje onomu kome hoće. S druge strane, po-

srednik — da bi mogao posredovati za ljude kod Boga — mora biti bliz Bogu, Božji prijatelj.

Prema tome, svećeništvo s jedne strane uključuje Božji poziv, a s druge strane svetost samog svećenika. Sve se to u Starom zavjetu obistinilo u svećeništvu Arona i njegovih sinova. Ali to je svećeništvo bilo samo sjena pravoga Kristova svećeništva. Krist je naime jedini koji može vršiti pravo i potpuno posredništvo između Boga i ljudi, jer je on »posrednik novoga — i definitivnoga — saveza« (Heb 9,15).

Kristovo svećeništvo nije samo pravo nego i »jedino« i »definitivno«. Jedino, jer nema drugoga uspješnog svećeništva (Božji poziv i Kristova svetost) i jer Krist živi uvijek; definitivno, jer je prikazanjem svoga tijela i krvi Krist prinio samo jednu žrtvu, koja je Bogu bila potpuno ugodna, čime je sve ostale žrtve učinio beskorisnima i preživjelima. Tako je »prinosom svoga tijela jedanput zauvijek« (Heb 10,10) posvetio one koji mu se vjerom pridružuju (usp. Heb 10,11-14).

Kao što je Kristovo svećeništvo pravo, jedino i definitivno, tako je i njegova žrtva prava, jedina i definitivna. Iz toga možemo zaključiti da svako drugo svećeništvo, ako će biti autentično, mora izvirati iz Kristova svećeništva, mora imati udio u Kristovu svećeništvu. Isto tako i svaka žrtva, ako će biti uspješna i ugodna Bogu, mora primiti snagu iz Kristove žrtve. Kristova je žrtva naime jedina kadra ostvariti ono čemu teže sve ljudske žrtve: oprostenje grijeha, povratak čovjeka k Bogu i njegovu prijateljstvu, darovi Duha Svetoga... Stoga sv. Augustin naziva Kristovu žrtvu »verissimum sacrificium«.

Prema biblijskim i patrističkim navodima, Isus je posvećen za svećenika utjelovljenjem i krštenjem, a savršenim svećenikom postao je smrću na križu, uskrsnućem i uzašašćem na nebo. Prikazanje samoga sebe Ocu, koje je započeo u trenutku utjelovljenja, dovršio je na Kalvariji, kad je umro na križu kao »žrtva pomirnice« (1 Iv 2,2).

Kristova svećenička uloga nije prestala na križu. Prinijevši svoju žrtvu na križu, Krist je uzašao u nebesko svetište, »da posreduje za nas pred licem Božjim« (Heb 7,25). Time je Isusovo svećeništvo postalo i vječno. Ali Krist tu svoju povlasticu nije htio ljubomorno sačuvati samo za sebe. On ju je priopćio čitavome svome Tijelu tako da je sve svoje sljedbenike učinio dionicima svoga svećeništva. Kršćansko svećeništvo nije dakle neka stvarnost koja je neovisna, apsolutna, nego je potpuno ovisna o Kristovu svećeništvu. Prema tome, postoji samo jedno svećeništvo i samo jedan svećenik u apsolutnom smislu, a to je Krist i njegovo svećeništvo. Svako drugo istinsko svećeništvo dioništvo je u Kristovu svećeništvu. To znači da je Kristovo svećeništvo uzrok i model i ministerijalnog i općeg svećeništva vjernika. Jedno i drugo svećeništvo ovisno je dakle o Kristovu svećeništvu, koje je jedino i apsolutno.

Ne smije se pak zaboraviti da je Krist svećenik i žrtva svoga svećeništva. On se prikazuje Ocu kao žrtva te svoje čini dionicima svoga svećeništva na dva načina: ukoliko je vlastan prikazati Bogu »pravu«

žrtvu, koja je sam Isus, te toj pravoj žrtvi pridružiti žrtvu svoje vlastite osobe; i ukoliko je vlastan na sakramentalan način aktualizirati žrtvu koju je stvarno izvršio na križu.

To je Isus upravo i učinio: sve je krštenike učinio dionicima svoga svećeništva pod vidom prikazanja. Stoga svi vjernici i mogu aktivno sudjelovati kod prikazanja, kojim je Krist prikazao sebe Ocu, te Kristovu prikazanju pridružiti prikazanje vlastite osobe i vlastitog života. Na taj način vjernici za svijet postaju posrednici milosti i pomirenja, čime svijet posvećuju Bogu.

Krist je međutim samo neke učinio dionicima svoga svećeništva u smislu aktualiziranja njegove žrtve na križu. Nije to učinio zato da dotične kršćane privilegira, niti da ih postavi nad druge kršćane, već zato da bi oni kroz sva stoljeća u kršćanskoj zajednici aktualizirali i na vidljiv način uprisutnjivali njegovu žrtvu na križu. Tako će po njima kršćani imati mogućnost Kristovu žrtvu prikazati Ocu i njoj pridružiti žrtvu svoje vlastite osobe.

U Crkvi dakle postoji jedno svećeništvo, ali u dva oblika: opće svećeništvo svih vjernika, koje primaju na krštenju, i ministerijalno svećeništvo, koje samo pozvani primaju na ređenju u svrhu služenja Božjemu narodu. Ta dva oblika svećeništva odgovaraju dvama vidicima Kristova svećeništva: bogoštovlju i posredništvu. Prvo nalazimo u općem svećeništvu svih kršćana, a drugo u ministrijalnom svećeništvu. Opće svećeništvo je stvarno bogoštovlje, a ministerijalno svećeništvo podređeno općem svećeništvu, jer je ovo posljednji cilj, dok je ono prvo sredstvo za postizavanje cilja, koji se sastoji u potpunom prikazanju sebe Bogu.

U vezi s tim, II. vat. sabor kaže: »Opće svećeništvo vjernika i ministerijalno ili hijerarhijsko svećeništvo, premda se između sebe razlikuju bitno a ne samo po stupnju, ipak su u međusobnom odnosu; jer jedno i drugo imaju na svoj posebni način dio u Kristovu svećeništvu« (LG 10).

Opće i ministerijalno svećeništvo nisu dakle realnosti istoga reda, u kojima bi bilo samo nešto više ili nešto manje (kao što su npr. prezbiterat i episkopat). Stoga laik nije »manje svećenik« negoli prezbiter već je on svećenik na drukčiji način. Isto tako prezbiter nije »više« svećenik negoli laik, nego samo na drukčiji način.

No, premda su jedno i drugo svećeništvo različite stvarnosti, ipak one nisu u suprotnosti. Naprotiv, isti je njihov izvor — Kristovo svećeništvo, isti cilj kojemu teže — proslava Boga i od njega primanje milosti i oprostjenja za grešno čovječanstvo po prikazivanju Kristove žrtve. Stoga možemo reći da su oba svećeništva u službi jedno drugome.

Naglasimo još i to, da ministerijalno svećeništvo može primiti samo onaj koji je krštenjem već postao dionik Kristova općeg svećeništva. Tako se ministerijalno svećeništvo ucjepljuje u opće svećeništvo, a ovo ministerijalnom svećeništvu daje puninu. Ministerijalno svećeništvo na-

ime postiže svoj cilj, zbog kojega je ustanovljeno, kad se sva Crkva u Kristu i po Kristu prikazuje Bogu, a to izvršava opće svećeništvo.

Potrebno je također naglasiti da izvršavanje ministerijalnog svećeništva uvijek mora pratiti izvršavanje općeg svećeništva. Kad naime svećenik slavi Euharistiju, dužan je da i osobno prione uz tu tajnu, tj. da samoga sebe prikaže s Kristom i da čitav svoj život živi kao žrtveno prikazivanje Bogu. Istina, misa je valjana i kad je svećenik u smrtnom grijehu. Ali to je abnormalno, jer grijeh priječi svećenika da prione uz Kristovu žrtvu, dok prisutni vjernici stvarno se pridružuju Kristovoj žrtvi ukoliko su bez smrtnog grijeha.

Zaustavimo se još malo na razlici između ministerijalnog i općeg svećeništva. Ministerijalno svećeništvo posjeduje »svetu vlast« (sacra potestate gaudet), koju Krist direktno daje svećeniku po sakramentu svetog reda. Tako svećenik nije predstavnik ili delegat zajednice nego je on Kristov predstavnik kod zajednice. Snagom te vlasti svećenik odgaja (efformat) Božji narod te od njega čini svećenički narod (navještanjem riječi i dijeljenjem sakramenata). Zatim on taj narod vodi (regit) u ime Krista i njegovim autoritetom, da postane što više svećenički narod. Konačno, on izvršuje (conficit) euharistijsku žrtvu »in persona Christi« i prikazuje je (offert) Bogu u ime čitavog kršćanskog naroda. Drugi vat. sabor to je ukratko izrazio riječima: »Ministerijalni svećenik, svetom vlašću koju ima, odgaja svećenički narod i upravlja njime, izvršuje euharistijsku žrtvu u Kristovoj osobi i prinosi je Bogu u ime cijelog naroda« (LG 10). »Svetom vlašću«, koja se ovdje spominje treba razumjeti isključivo u smislu služenja. Svećenik je naime sluga Kristov i sluga Božjeg naroda.

4. Udio Božjeg naroda u euharistijskoj žrtvi

Svećeništvo je tijesno povezano sa žrtvom. Budući da je u kršćanstvu Euharistija jedina prava žrtva, može se govoriti o svećeništvu vjernika samo ako oni imaju neki udio u toj žrtvi. Ali koji udio oni mogu imati kad euharistijsku žrtvu izvršuje i prikazuje samo ministerijalni svećenik?

Tim pitanjem došli smo do same jezgre pitanja o općem svećeništvu vjernika. Da bismo odgovorili na to pitanje, trebamo u euharistijskoj žrtvi razlikovati tri momenta: *consecratio*, po kojoj kruh i vino postaju Kristovo tijelo i krv, a Kristova žrtva na križu biva prisutna na oltaru pod prilikama kruha i vina; *oblatio* je trenutak kad Kristovu žrtvu prikazujemo Ocu za spasenje cijeloga svijeta; *consummatio* božanske žrtve biva kada se vjernik pridružuje Kristovoj žrtvi sudjelovanjem »kod Gospodnjeg stola«.

U konsekraciji djeluje sam Krist koji obnavlja žrtvu križa. Da bi ta žrtva bila vidljiva i uključena u dramu ljudske povijesti, on se služi svećenikom koji »in persona Christi« nad kruhom i vinom izgovara riječi

pretvorbe. U tom trenutku svećenik je »minister Christi«, a ne minister zajednice.

Ali, iako svećenik sam izvršuje euharistijsku žrtvu, on je sam ne prikazuje Bogu. Krist se naime na Kalvariji žrtvovao »in re« a na Posljednoj večeri »in mysterio« da bi sva Crkva mogla Bogu prikazati njegovu žrtvu i pridružiti joj svoju žrtvu. Stoga trenutak oblationis pripada kako Kristu tako i čitavome njegovu Tijelu. Tako u misi Krist prikazuje samoga sebe Ocu, a vjernici prikazuju Krista i same sebe zajedno s njim. Stoga je euharistijska žrtva žrtva čitavog Mističnog tijela: Krista — Crkve i kršćana — njegovih udova. Tako vjernici imaju svoj udio u euharistijskoj žrtvi ne samo time što kažu »da« svoje vjere pretvorbi Gospodnjeg tijela i krvi nego — kako se izražava LG 10 — »snagom svoga kraljevskog svećeništva sudjeluju u prinošenju Euharistije« (vi regalis sui sacerdotii, in oblationem Eucharistiae concurrunt). Zbog toga su kod prikazivanja Euharistije sve liturgijske formule u pluralu — offerimus: »Nos servi tui, sed et plebs tua sancta... offerimus maiestati tuae... hostiam puram, hostiam sanctam, hostiam immaculatam«; »pro quibus tibi offerimus vel qui tibi offerunt« (Rimski kanon). Iz toga jasno slijedi da je opće svećeništvo vjernika pravo i istinito, a ne samo metaforičko ili simboličko, jer je prikazivanje žrtve vlastiti svećenički čin.

Snagom svoga svećeništva dakle vjernici prikazuju Krista Ocu. Oni »po Kristu, i s Kristom, i u Kristu« prikazuju i same sebe u žrtvi koja je Bogu ugodna. Žrtva koju oni prikazuju jest Krist, a Krist nije nikada odijeljen od svoga Tijela. Stoga Crkva, kad prikazuje Krista, prikazuje i sebe. Sv. Augustin veli: »Kod mise Crkva, koja je tijelo istoj Glavi (Kristu), uči prikazivati sebe po njemu... tako da se čitav otkupljeni grad prikazuje Bogu u općoj žrtvi po svom velikom svećeniku (Isusu Kristu). Na taj način Crkva postaje žrtvom, koju Krist prikazuje Ocu kao svoju žrtvu: Nos ispos voluit esse sacrificium suum.«

Na taj način opće svećeništvo izražava se prvenstveno i najpoglavitije u prikazivanju Euharistije, koja je istovremeno prikazivanje Krista i prikazivanje samoga sebe s Kristom i po Kristu Ocu za spasenje svijeta. Vjernici dakle »imaju dio u euharistijskoj žrtvi, prinose Bogu božansku žrtvu i sebe s njom« (LG 11).

5. Izvršavanje općeg svećeništva

Premda je Euharistija vrhunac i cilj čitavoga života Crkve, jer ona »sadrži svekoliko duhovno dobro Crkve, to jest samoga Krista«, ipak se prikazivanje vjernika u Euharistiji u potpunosti ne iscrpljuje njihovo svećeništvo. »Lumen gentium« tvrdi da, osim sudjelovanja u prinošenju Euharistije, vjernici vrše svoje svećeništvo »u primanju sakramenata, u molitvi i zahvaljivanju, svjedočanstvom svetoga života, samozatajom i djelotvornom ljubavi« (br. 10).

Prije svega, dakle, u primanju *sakramenata*. To znači da vjernici mogu primiti sakramente ukoliko su dionici kraljevskog svećeništva, odnosno oni primanjem sakramenta izvršuju svoje svećeništvo. To vrijedi za sve sakramenata, osim za krštenje, jer tim sakramentom tek primaju opće svećeništvo. Kod primanja ostalih sakramenata sudjeluju svojom vjerom, kajanjem, ljubavlju. Zapravo za dva sakramenta (pokoru i brak) njihova je suradnja neophodno potrebna, jer se bez njihove suradnje ti sakramenti ne ostvaruju. Dapače kod sklapanja braka kršćanin je onaj koji podjeljuje sakramentat.

Kršćani, nadalje, izvršuju svoje svećeništvo kad prikazuju Bogu »molitve i zahvaljivanje«. Molitva se oduvijek smatrala kao duhovna žrtva, »žrtva hvale, to jest 'plod usana' koje hvalom slave njegovo (Božje) ime« (Heb 13,15). Molitva je žrtva i zbog toga što se onaj koji moli prikazuje Bogu stavljajući mu se na raspolaganje i otvarajući se njegovoj volji. Stoga, kad kršćanin moli bilo koji oblik molitve, on uvijek s Isusom kaže: »Da, oče! Neka bude volja tvoja« (Mt 11,26; 26,42).

»Žrtva hvale« nije samo molitva nego su to i *dobra djela*, učinjena u duhu ljubavi prema Bogu i prema bližnjemu. Ta djela postaju sredstvo povezanosti s Bogom i darivanja sebe njemu, jer po njima umire naš egoizam, naša oholost, traženje samoga sebe. Na taj način postaju »žrtva hvale« milosrđe i ljubav prema bližnjemu, kao i darivanje samoga sebe drugima.

»Žrtva hvale« su također *poniznost i pokora*, kojima se mrtve strasti egoizma, sensualnosti, oholosti, te se po njima čovjek otvara ljubavi. Hvalbena žrtva postaju i sve ljudske aktivnosti, sa svim teškoćama i patnjama, kad ih se prinese Bogu i kad se prihvaćaju u duhu odanosti njegovoj volji. Na poseban način hvalbena je žrtva svagdašnji posao koji se obavlja iz ljubavi prema Bogu i u duhu služenja.

»Žrtva hvale« je i *svjedočenje* autentičnog kršćanskog života sa svim odricanjima, žrtvama i odvažnošću što zahtijeva takav život. Sv. Augustin piše: »Prava žrtva je svaki čin koji izvršimo, da bismo se približili Bogu u svetoj solidarnosti.« Kad kršćanin čitavim svojim životom prikazuje tu »hvalbenu žrtvu«, on izvršava svoje opće svećeništvo, zapravo čitav njegov život postaje »svećenički«, postaje »duhovno bogoštovlje« (Rim 12,1). Stoga Koncil veli: »Budući da je vrhovni i vječni Svećenik Isus Krist htio i po laicima nastaviti svoje svjedočanstvo i svoju službu, oživljuje ih svojim Duhom i neprestano potiče na svako dobro i savršeno djelo.

Onima naime koje tijesno spaja sa svojim životom i svojom misijom daje također dio svoje svećeničke službe da vrše duhovno bogoslužje, da se slavi Bog i da se ljudi spasavaju. Zato su laici, budući da su posvećeni Kristu i pomazani od Duha Svetoga, divno pozvani i poučeni, da se u njima proizvedu sve obilniji plodovi Duha. Jer sva njihova djela, molitve i apostolski pothvati, bračni i obiteljski život,

svagdanji rad, odmor duha i tijela, ako se vrše u Duhu, dapače i tegobe života, ako se strpljivo podnose, postaju duhovne žrtve ugodne Bogu i Isusu Kristu (usp. 1 Pt 2,5), koje se u služenju Euharistije pobožno prinose Ocu s prinosom Gospodinova Tijela. Tako i laici, sveto radeći posvuda kao klanjaoci, posvećuju Bogu sam svijet» (LG 34).

II. ŽRTVA

Nakon što smo promotрили opće i ministerijalno svećeništvo i sve što je u vezi s tim, ovdje bismo željeli nadodati još nekoliko misli o biti žrtve na križu i žrtve na oltaru, o žrtvi u životu svećenika i u životu kršćanina, dapače svakoga čovjeka.

1. Kristova žrtva

Mi vjerujemo da je Bog mogao izabrati bilo koji čin ljubavi za naše otkupljenje. Ali u logici Božje ljubavi određena je Isusova žrtva na križu, strašna smrt Božjega Sina. Bog međutim ljubi Božjom ljubavlju. Njegov »kao samoga sebe« jest Božji. On kao Bog ide do kraja. Stoga je pronašao način da tu jedinstvenu žrtvu, umiranje — ljubav, učini prisutnom za sve ljude i za sva vremena. Pronašao je presv. Euharistiju.

Tu tajnu vjere moramo promatrati slušajući riječi koje je Isus izrekao na večeri kad je sjeo sa svojim apostolima da bi blagovao svoju posljednju pashu. Luka kaže: »Kada dođe čas, sjede Isus za stol, i apostoli s njim. I reče Isus: 'Svom sam dušom čeznuo ovu pashu blagovati s vama prije svoje muke. Jer, kažem vam, neću je više blagovati, dok se ona ne završi u kraljevstvu Božjem.'... Zatim uze kruh, zahvali i razlomi ga pa im ga dade govoreći: 'Ovo je tijelo moje, koje se za vas daje. Ovo činite na moju uspomenu!' Isto tako poslije večere uze kalež i reče: 'Ovaj je kalež Novi savez u mojoj krvi, koja se za vas prolijeva'« (Lk 22, 14-20).

Kad Isus ne bi bio Bog, ne znam kako bi u tako malo riječi izložio toliko nove, tako nepredvidive, tako duboke stvarnosti koje ushićuju, jer — ako se te stvarnosti ponešto shvate — pred njima ljudsko biće ne može izdržati. No, nešto se razabire iz onoga što je njegovo srce osjećalo u tom trenutku. Riječi »svom sam dušom čeznuo« odaju beskrajnu sreću, a riječi »prije svoje muke« odaju radosni zagrljaj s križem i povezanost jednoga s drugim (Ch. Lubich, Isus u Euharistiji). Isus je zatim učinio svoju oporuku i u njoj nam ostavio svoju baštinu — sebe samoga. »Mi vjerujemo da je misa, koju svećenik... služi kao predstavnik Krista... i koju on prikazuje u ime Krista i udova njegova Mističnog tijela, zaista kalvarijska žrtva koja postaje sakramentalno prisutna na našim oltarima« (*Ispovijest vjere* Pavla VI.; usp. *Mysterium fidei*, 27). Mi smo dakle kraj oltara, kao što u Marija i Ivan bili

podno križa, gdje se Isus prikazuje Ocu, jer je došao »da dadne svoj život kao otkup mjesto svih!« (Mt 20,28).

Na istoj večeri, kad je Isus izvršio žrtvu »in mysterio«, također reče: »Nitko nema veće ljubavi od ove: položiti vlastiti život za svoje prijatelje« (Iv 15,13) On tu ljubav iskazuje tako što je svoj život dao u času smrti i što ga svaki put daje kad se euharistijska žrtva opetuje na oltarima svijeta.

Pogledajmo stoga, što se s Isusom događalo u njegovoj žrtvi na križu, da bismo mogli dublje razumjeti žrtvu oltara, vrhunac njegove ljubavi. Na križu, blizu tjelesnoj smrti i u napuštenosti, svojoj mističkoj smrti, Isus zapazi rasulo čitave svoje čovječje strukture. U vrhuncu toga rasula Otac tajanstveno pripušta da on u sebi osjeti odsutnost Božje prisutnosti. Stoga vapije: »Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?« (Mk 15,34). Te riječi nisu odraz njegova božanstva već njegova čovjštva. To je vrhunac njegove patnje. On za nas ljude dariva svoj tjelesni život, umire. Za njega to nije dosta. On nam želi dati ono što mu je najdraže i što je najviše njegovo: intimno jedinstvo što ga veže s Ocem. Stoga prihvaća da ga Otac stavi na patnju, da se više ne osjeća njegovim sinom. Time Isus proživljava svoju mističku smrt.

Isus je dakle došao »da dadne svoj život« za svoje. I on ga je dao: svojim utjelovljenjem i rođenjem, svojim skrovitim životom u Nazaretu i svojim javnim životom, kad je obilazio mjesta i ljude, naviještao blagovijest, činio dobročinstva i čudesa. Čitav njegov život i njegovo djelovanje usmjereni su prema otkupljenju ljudi. No, objava pripisuje otkupljenje Kristovoj smrti na križu (na nekim mjestima također njegovu uskrsnuću). Svojom smrću na križu Isus je, kao svećenik i žrtva ujedno, dao život u potpunosti. Davši život, dao je sve. Baš u času smrti, u vapaju napuštenosti, Isus je imao snage da nadvlada onu beskrajnu bol i da svome smrtnom mesu (tijelu) dade snagu besmrtnosti tako da ga uskrsnućem uključi u besmrtno Trojstvo. S tim fenomenalnim činom prihvaćanja najstrašnijeg poništenja što su ga ikada zemlja i nebo vidjeli, Isus je i ljudima omogućio uskrsnuće tijela na koncu vremena, a u ovom životu omogućio im je uskrsnuće iz bilo koje smrti, iz bilo kojeg poništenja u kojem bi se čovjek mogao naći. Potrebno je samo tu »smrt«, to »poništenje« povezati s Kristovim otkupiteljskim činom: »... u svome tijelu nadopunjujem što nedostaje Kristovim mukama« (Kol 1,24).

Kad je Isus prihvatio sve bolove, time je na sebe uzeo i sve naše krivnje te za njih dao zadovoljštinu i rekao: »Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj« (Lk 23,46). Time je rekao da je sve svršeno. Naši su grijesi u onom trenutku bili plaćeni. U tom trenutku Isus je realizirao svoje svećeništvo u najvećoj mjeri, jer je jedini i definitivni posrednik za sve. I nama, koji smo bili povezani s njime, zaslužio je da postanemo on. Nije samo postigao oprostjenje za naše krivnje, tako da bi nas samo otkupio, već je postigao da smo postali udovi njegova tijela.

Isus nas je dakle ljubio »kao samoga sebe«. U proživljavanju napuštenosti dostiže vrhunac svoje ljubavi, on je besmrtna ljubav, prigr-ljuje čitavo čovječanstvo i predaje ga u Očevo krilo. »A ja, kad budem podignut sa zemlje, sve ću ljude privući k sebi« (Iv 12,32).

2. Svećenik - žrtva

Možda nikada nije bilo toliko nesigurnosti u životu i radu svećenika kao danas. Barem mi tako osjećamo. Danas se govori o krizama koje svećenik proživljava. Često susrećemo svećenika koji traži vlastiti identitet ne samo sebe kao svećenika već i kao kršćanina i kao čovjeka. Premda se to nekima čini čudno, ipak je to istina.

Isus svećenicima po sv. redu daje izvanrednu vlast. Kod mise oni rade »in presona Christi«. Gdje je onda mjesto tjeskobi, nesigurnosti, patnjama?

Treba znati da polaganjem biskupovih ruku još nije sve postignuto, nije sve svršeno. Svećeništvo je u meni stvarnost koja mora rasti. Istina, ja mogu konsekrirati, ispovijedati, krštavati. Tu mi je vlast Bog dao, ali svećenik u punom smislu moram tek postati.

Svećeništvo zahvaća čitavo moje biće, postaje moj način bivovanja. Posao, zanimanje, aktivnost nisu dostatni da bih se ja realizirao kao svećenik. Čitav moj život mora postati svećenički. To prije svega biva kad iz ljubavi nasljedujem Isusa u posvećenom celibatu, u evanđeoskom siromaštvu, u darivanju svoje volje. Konačno svećenik »postajem« na križu, kad u meni »svećenik« i »žrtva« postaju jedno. Kad se to obistini, onda ne samo izvršujem euharistijsku žrtvu već postajem žrtva, postajem euharistija za Boga i za braću. Tada nalazim svoj identitet, svoj pravi identitet, jer sam postao sličan Kristu.

Prema tome, problem nas svećenika danas, barem nekih, čini se da se sastoji u ovom: malo Krista nasljedujemo. A malo ga nasljedujemo jer ga malo ljubimo. Tko Krista samo proučava, taj ga dovoljno ne shvaća, i njegovo govorenje o Kristu samo je recitiranje. Tko pak Krista ljubi, taj je sličan Kristu i Krista propovijeda. Rješenje dakle problema našega svećeničkog života sastoji se u tom da postanemo slični Kristu.

3. Božji narod kao žrtva

Već smo naglasili da je u ovom našem izlaganju sržno pitanje: odnos općeg svećeništva vjernika s euharistijskom žrtvom. Ovdje želimo to još više produpsti u svjetlu Kristove žrtve na križu, koja se opetuje na oltaru i u životu svakog vjernika, dapače svakog čovjeka.

Svima je poznato da čovječanstvo od svoga postanka neprestano traga za srećom. Pogledamo li ovo naše vrijeme, vidimo da su ljudi spremni na najrazličitije žrtve, često upravo paradoksalne, samo da

postignu sreću. Uza sve to, bol je prisutna u životu ljudi i sve čeka smrt. Ta je činjenica duboko usječena u svijest ljudi. Stoga bi ljudi htjeli otkloniti bol i pobjeći smrti, ali im to ne uspijeva. Dapače, bol je sve više prisutna u životu ljudi a smrt im je sve bliže.

Bog, koji je ljubav, pružio je odgovor na sva naša pitanja. On je pružio odgovor i na ovo najvažnije i ujedno najstrašnije pitanje, na pitanje smrti. Isus na križu, Isus u svojoj napuštenosti prihvatio je svaku ljudsku bol i prikazao je Ocu. Stoga su svi oblici boli našega života sadržani u Kristu patniku, odnosno svaka je naša bol, u nekom smislu, jedan vid napuštenog Isusa, kojega mi trebamo ljubiti, da bismo bili s njim, kao on. Kad smo u svom umiranju ujedinjeni s Isusom, mi s njim postajemo žrtva. Tu se nalazi rješenje problema boli u našem životu, bez obzira kakav je oblik te boli, jer je Isus na sebe uzeo svaku našu bol. Nije li njega na križu oko devete ure obuzela gusta tama, neizmjereno veća od tame koju mi u duši osjetimo? I nije li u tom času njegova suhoća bila tako jaka, da se učinilo, da je na tajanstven način lišila njegovu božansku dušu Očeve prisutnosti? Nikada kao u onom trenutku nije on, pobjednik, izgledao tako pobijeđen. On — Sin Božji — svojom najcrnijom samoćom sve je ljude sjedinio s Ocem. On je na sebe uzeo sve naše grijehе. Kada u našim malenim bolovima otkrijemo sjenu njegove najstrašnije boli, naše nam boli nisu više tako teške. Dovoljno je sabrati se za trenutak u nutrini svoje duše i njemu prikazati svoje boli, sretni što možemo kapljicu svoje patnje pridružiti njegovoj neizmjernoj boli: »... u svome tijelu nadopunjujem što nedostaje Kristovim mukama« (Kol 1,24). Onda treba ići dalje: u svakom trenutku otkrivati njegovu volju i ostvarivati je u ljubavi prema bližnjemu kojeg susretnemo, u dužnostima koje trebamo izvršiti. Kristovo svećeništvo odvijalo se u ispunjavanju volje njegova Oca koji ga je poslao: »Ni žrtve ni prinosa nisi htio, ali si mi pripremio tijelo. Ni paljenice ni okajnice nisu ti bile ugodne. Tada rekoh: 'Evo, dolazim... da činim, Bože, volju tvoju'« (Heb 10,5-7). U tome se sastoji njegova i naša žrtva.

Kako smo naglasili, opće se svećeništvo izvršava u prikazivanju Euharistije, u primanju sakramenata i u prikazivanju »duhovnih žrtava« Bogu. Ali u tome nije sve obuhvaćeno. Ima i drugih načina kojima kršćanin može na poseban način izvršavati svoje svećeništvo i tako postati usko sjedinjen s Kristom svećenikom. Tradicija najbrazja tri takva načina: mučeništvo (i općenito svaka patnja) koje prihvaćamo i podnosimo s razapetim Kristom sve do smrti, djevičanstvo i brak.

Mučeništvo je zapravo ono prvotno što čini kršćanina jedno s Kristom svećenikom. Po mučeništvu naime kršćanin nasljeđuje Krista patnika i stoga u najodličnijoj mjeri izvršava svoje opće svećeništvo. Tu s pravom možemo ubrojiti sve patnje koje nam Bog šalje, bilo da su to bolesti, duhovne patnje, suprotnosti, neugodnosti, teškoće u obitelji, financijski problemi... , ili naponi koje treba podnijeti da bismo ostali

vjerni Bogu. Sv. Grgur Veliki kaže: »Dvije su vrste mučeništva: jedno je unutarnje, a drugo je unutarnje i vanjsko u isto vrijeme. Stoga svi možemo biti mučenici, premda nismo ubijeni mačem progonitelja. Umremo li od mača, to je javno mučeništvo; podnosimo li nepravde, ljubimo li one koji nas mrze, to je unutarnje mučeništvo.« Slično veli i Origen: »Vi ste dakle svećenički rod i stoga pristupate oltarima. Ali svatko od nas u sebi nosi svoj žrtveni dar i on sam zapali svoj dar na oltaru, da bi potpuno izgorio. Ako se odrečem svega što posjedujem, ako nosimo svoj križ i slijedim Krista, prikazao sam žrtvu na oltaru Božjem; ili dadnem li svoje tijelo da se sažeže iz ljubavi i postignem slavu mučeništva, prikazao sam se kao žrtva na oltaru Božjem. Ako ljubim svoju braću od te mjere da dadnem svoj život za njih, ako se borim za pravdu i istinu sve do smrti, ako mrtvim svoje tijelo uzdržavajući se od svake tjelesne požude, ako mi je svijet razapet i ja svijetu, prikazao sam žrtvu na oltaru Božjem i postao svećenik svoje žrtve.« Dimenzije mučeništva divno se dakle otvaraju pred svakim kršćaninom, jer mogućnosti za spomenute žrtve imamo svi bez iznimke.

Kršćanin na najuzvišeniji i najpotpuniji način izvršava svoje svećeništvo kad prihvaća *smrt iz predanosti* u volju Božju i kao pokoru za svoje grijehе. Svaka »kršćanska« smrt je naime zajedništvo s Kristovom smrću, zbog čega ona poprima značaj žrtve. Samo čovjek može Bogu« (Rim 12,1). To ističe sv. Jeronim kad kaže: »Virginitas holocausto određenja. A Isus, pošto je postao čovjek, htio je raspolagati mogućnošću da slobodno prikaže svoj život (Y. Congar).

Kršćanska je tradicija i u *Bogu posvećenom djevičanstvu uvijek* vidjela žrtvu, jer vlastito tijelo postaje »kao žrtva živa, sveta i ugodna Bogu« (Rim 12,1). To ističe sv. Jeronim kad kaže: »Virginitas kolocaustum Christi est: universa castitas, sive in virginitate sive in viduitate sive in continentia, hostia Christi est.« Ne samo djevičanstvo već i svaki oblik redovničkog života u kojem se nasljeduje Krist izvršavajući tri zavjeta, posebno poslušnosti, kojom se kršćanin upriličuje Kristu koji je bio »poslušan do smrti« (Fil 2,8), predstavlja posebnu vrstu žrtve.

Potrebno je naglasiti da se i u *kršćanskom braku* izvršava opće svećeništvo. To nam također potvrđuju crkveni oci i teolozi. Oni u braku vide posebnu mogućnost izvršavanja svećeništva već iz toga što sakrament ženidbe podjeljuju sami bračni drugovi. Oni su dakle svećenici svoga sakramenta. Osim toga, brak je posebna prilika izvršavanja svećeništva zato što međusobna ljubav bračnih drugova treba biti slična ljubavi koju Krist ima prema Crkvi. Takva ljubav zahtijeva odricanje svoga egoizma, potpuno predanje samoga sebe sve do žrtve, poput Krista koji se žrtvovao za Crkvu (Ef 5,25-26). Od bračnih drugova zahtijeva se bračna čistoća, koja često nije ništa lakša i manje zahtjevna od djevičanske čistoće. Bračna ljubav naime zahtijeva veliko-dušno rađanje i odgajanje potomstva, a to traži odricanje i žrtvu. Brak

je, nadalje, poseban oblik izvršavanja svećeništva i zbog naravi »kršćanske« obitelji. »*Lumen gentium*« nazivlje obitelj »kućnom Crkvom« (br. 11). Otac u obitelji ima svećeničku ulogu, koju sv. Augustin naziva »crkvenom i na neki način biskupskom«. Otac i majka su svojoj djeci »prvi vjesnici vjere« (LG 11) i nadasve im je dužnost da svoju djecu pripreme na dostojno primanje Euharistije.

Ako u svjetlu svega ovoga što je rečeno promotrimo svoj život, možemo slobodno reći da je ponajviše »Bogu ugodna žrtva« onaj trenutak — a tih trenutaka ne manjka u ničijem životu — kad nas snađe bilo koja bol, koju poput Isusa na križu i zajedno s njim prihvatimo i pretvorimo u ljubav te je prinesemo Ocu. Zato apostol Pavao sve zaklinje »milosrdem Božjim, da prinesemo sebe kao žrtvu živu, svetu i ugodnu Bogu« (Rim 12,1). U stvari, na svakog se Isusova učenika odnose riječi: »Ako tko hoće ići za mnom, neka se odreče samog sebe, neka svaki dan uzme križ svoj i neka me slijedi« (Lk 9,23). Zato je Pavao VI. mogao reći: »Krist nije samo pokazao dostojanstvo patnje, on je lansirao zvanje patnje... poziva patnju neka izađe iz svoje očajne beskorisnosti i postane, pridružena njegovoj, pozitivni izvor dobra.«

Zaključak

Istina o općem svećeništvu vjernika danas se jako naglašava, a to je u potpunoj suglasnosti s čitavom tradicijom. Raduje nas važnost uloge koju svi vjernici imaju kod euharistijske žrtve, jer misu prikazuje Krist sa svojom Crkvom. Misna žrtva uvodi Crkvu i svakoga pojedinog kršćanina u unutarnjost misterija Kristove patnje. Također nas raduje činjenica da kod bogoslužja zadnji mogu biti prvi u ljubavi i da Bog u tom redu ljubavi može biti mnogo zadovoljniji s njihovom žrtvom negoli sa svećenikovom. Kod žrtve Krist gleda srce i želi da naša ljubav bude što sličnija njegovoj ljubavi prema Ocu i prema ljudima. Krist u misi poziva i potiče vjernike »da zajedno s njim prikazuju sebe, svoje napore i sve stvorene stvari« (PO 5). Stoga je velika zadaća ministerijalnih svećenika, koji su u službi Božjeg naroda, da u vjernicima pobuđuju i razvijaju njihov svećenički poziv. Drugim riječima, da im pomognu da uvijek savršenije u vjeri i ljubavi Bogu prikazuju duhovnu žrtvu čitavoga svog života, »pa da se — prikazujući neokaljanu žrtvu, ne samo rukama svećenika nego zajedno s njim — nauče prinositi sami sebe, i da se tako po Kristu posredniku iz dana u dan usavršavaju u jedinstvu s Bogom i među sobom, da napokon Bog bude sve u svemu« (SC 48).

L i t e r a t u r a :

- AA. VV., **Aspetti della teologia del sacerdozio dopo il Concilio**, Città nuova, Roma 1974;
- BALESTRERO A., **In comunione con Dio** (Meditazioni teologiche sul sacerdozio), Città nuova, Roma 1977;
- BAGET-BOZZ G. ed a., **La vita quotidiana del cristiano**, ed. Ares, Milano 1972;
- DE ROSA GIUSEPPE, **»Voi siete un sacerdozio regale«**, Città nuova, Roma 1979;
- FORESI P., **Conversazioni**, Città nuova, Roma 1967;
- GIOVANI PAOLO II., **Lettera ai vescovi sul mistero e il culto dell' Eucaristia**, 1980;
- LUBICH CH., **Isus u Euharistiji**, Družina, Ljubljana 1978;
- MARANZINI A., **Evangelizzazione e sacramenti**, Città nuova, Roma 1973;
- MARTINI C. ed a., **Riflessioni pastorali sul giorno del Signore**, Elle di ci. Leuman 1977;
- NADRAH A., **Evharistija kot daritev božjega ljudstva** (licenciatska naloga), 1967;
- NADRAH A., **Soteriologija in kristologija**, Ljubljana 1974;
- PALAZZINI P., **Vita sacramentale**, I, ed. Paoline, Roma 1974;
- PAVAO VI., **Ispovijest vjere naroda Božjega**, 1968;
- PAVEL VI., Enc. **»Mysterium fidei«**, Ljubljana 1965;
- PERISCO-O' RIORDAN, **L' Eucaristia oggi**, Cittadella ed., Assisi 1971;
- PONTIF. CONS. LAICI, **La formazione dei laici**, EDB, Bologna 1979;
- VERGOTE A. ed a., **L' Eucaristia simbolo e realtà**, EDB, Bologna 1973;
- XVIII. CONGRESSO EUC. NAZIONALE, **L' Eucaristia nella riflessione teologica oggi**, Udine 1971;
- CONGAR Y., **Per una teologia del laicato**, Morcelliana, Brescia -966;
- HORTELANO A., **La Chiesa del futuro**, Cittadella ed., Assisi 1969.

ZA STOL S KRISTOM

Bilten euharistijskog kongresa riječko-senjske nadbiskupije

Bilten je počeo izlaziti u lipnju ove godine, kad je u katedrali sv. Vida u Rijeci (15. lipnja) nadbiskup Josip Pavličić otvorio euharistijsku godinu za riječko-senjsku nadbiskupiju, kao pripremu za euharistijski kongres koji će se održati na Trsatu 21. lipnja 1981. pod glavnom temom: »Za stol s Kristom«. Pod tim naslovom izlazi i Bilten. Do sada je izišlo 5 brojeva, umnoženi ciklostilom, osim naslovne stranice koja je u knjigotisku. Bilten uređuje Uredničko vijeće, odgovorni mu je urednik Dinko Popović, a izdaje ga Izvršni odbor za pripremu i održavanje euharistijskog kongresa riječko-senjske nadbiskupije. Bilten donosi, osim programa, obavijesti, raznih priloga, i obrađene teme o Euharistiji sa svrhom da se prvotno svećenicima pruži dovoljno materijala koji će im poslužiti u pripravi za predstojeći Euharistijski kongres u riječko-senjskoj nadbiskupiji.